

הכנסת העשרים וחמש

יוזמת : חברת הכנסת אימאן חיטיב יאסין

פ/5399/25

הצעת חוק החלת תקצוב מגדרי על תקציבים ציבוריים בישראל, התשפ"ה-2025

1. מטרת החוק
חוק זה מטרתו להסדיר בחינה מגדרית של תקציבי המדינה, לרבות חוק תקציב שנתי ותקציבי הרשויות המקומיות, וזאת כדי להגביר את השוויון בין המינים.
2. הגדרות
בחק זה –
"בחינה מגדרית" – בחינת כל סעיפי התקציב, לרבות תחומי פעולה ותכניות כמשמעותם בחוק יסודות התקציב, במטרה לאתר פערים בחלוקת הקצאות בין המינים הגורמים לפערים או מקבעים פערים כאמור או אי שוויון ;
"חוק יסודות התקציב" – חוק יסודות התקציב, התשמ"ה-1985¹ ;
"תזכיר מגדרי נלווה" – תזכיר שמופיעה בו בחינה מגדרית של כל אחד מסעיפי התקציב, הפרויקט או ההחלטה, לפני העניין.
3. תקצוב מגדרי בהכנת התקציב
(א) הממונים על התקציב במשרד ממשלתי או ברשות מקומית (להלן – הממונים) יבצעו בחינה מגדרית במסגרת הכנת חוק תקציב שנתי או תקציב הרשויות המקומיות, לפי העניין.
(ב) הממונים יפרטו את ממצאיהם, כאמור בסעיף קטן (א), בתזכיר מגדרי נלווה ; תזכיר מגדרי נלווה כאמור יצורף להצעת התקציב כשהיא מובאת לאישור.
4. תקצוב מגדרי שוטף
הצעות חוק וחקיקת משנה, שינויים בתקציב לפי סעיף 11 לחוק יסודות התקציב, החלטות ממשלה, פרויקטים ופעילות במשרדי הממשלה או ברשויות המקומיות, שיש להם ביטוי תקציבי, ילוו בתזכיר מגדרי נלווה.

¹ ס"ח התשמ"ה, עמ' 60.

5. כללים לבחינה מגדרית (א) שר האוצר, בהתייעצות עם הרשות לקידום מעמד האישה כמשמעותה בחוק הרשות לקידום מעמד האישה, התשנ"ח-1998², יקבע כללים בדבר בחינה מגדרית של תקציב המדינה, לרבות לעניין איסוף המידע הדרוש לעניין זה, ויפרסם באתר האינטרנט של משרד האוצר; כללים כאמור יפורסמו לא יאוחר מיום 1 בפברואר של כל שנת כספים.
- (ב) שר הפנים יקבע כללים בדבר בחינה מגדרית של תקציבי הרשויות המקומיות, לרבות לעניין איסוף המידע הדרוש לעניין זה, ויפרסם באתר האינטרנט של משרד הפנים; כללים כאמור יפורסמו לא יאוחר מיום 1 בפברואר של כל שנת כספים.
6. שר האוצר ממונה על ביצועו של חוק זה, והוא רשאי, באישור ועדת הכספים של הכנסת, להתקין תקנות לביצועו, לרבות בעניינים אלה:
- (1) עריכת התזכיר המגדרי הנלווה;
- (2) קביעת גופים ציבוריים נוספים אשר יחויבו בבחינה מגדרית בהתאם להוראות חוק זה.
7. תחילה של חוק זה 30 יום מיום פרסומו (להלן – יום התחילה).
8. תקנות ראשונות לפי סעיף 5(א) יותקנו בתוך 60 ימים מיום התחילה.

ד ב ר י ה ס ב ר

בשנים האחרונות גוברת ההבנה כי שוויון מגדרי מהווה זכות יסוד וכן תורם לחברה ולכלכלה בריאה ויצרנית יותר. יחד עם זאת, עדיין קיימים פערים חברתיים וכלכליים בין נשים לגברים. בשל כך, נעשו לאורך השנים מאמצים רבים לצמצום פערים אלה ולקידום השוויון המגדרי. תקצוב מגדרי הוא אסטרטגיה מרכזית נוספת במאמצים אלה וככזה הוא אומץ במדינות רבות בעולם. הרעיון העומד מאחורי התקצוב המגדרי הוא בחינה של תקציבים ושימוש בכלים תקציביים לקביעת סדר עדיפויות במטרה למנוע, לצמצם או לתקן אי-שוויון קיים בין גברים לנשים ולקדם באופן יזום שוויון בין גברים לנשים.

ניתוח מגדרי של כלל התקציב ושל תהליך הכנתו משקף כיצד מחולקים המשאבים בין נשים וגברים ובאיזו מידה הולמת חלוקת המשאבים את הצרכים ואת סדרי העדיפויות של נשים וגברים, נערות ונערים, ילדות וילדים. ניתוח מגדרי של התקציב הוא אסטרטגיה לקידום מעמדן של נשים ולצמצום אי השוויון המגדרי בחברה.

תקציב המדינה, ובתוך כך תקציבי המשרדים הממשלתיים והרשויות הציבוריות, נראה על פניו כלי ניטראלי המורכב מסכומים כספיים המציינים הוצאות והכנסות. לרוב, אין בו אזכור מפורש של נשים או של גברים. ואולם, נשים וגברים מקבוצות חברתיות שונות, ממוקמים בעמדות שונות בחברה, בשוק העבודה ובתוך המשפחה, המאופיינות בהבדלים בצרכים ובתפקידים. שירותים ציבוריים כגון חינוך, בריאות, תחבורה ציבורית ורווחה נצרכים במידות שונות ובאופנים שונים על ידי נשים וגברים. לפיכך, התקציב משפיע באופן שונה על כל אזרחית ואזרח.

תקצוב מגדרי אין פירושו בהכרח חלוקה שווה של משאבים בין נשים וגברים אלא מבט על כלל התקציב מנקודת מבט מגדרית, על מנת להעריך כיצד הוא מתמודד עם הצרכים השונים של נשים וגברים.

² ס"ח התשנ"ח, עמ' 120.

בסעיף 1 מוצע לקבוע כי מטרתו של חוק זה היא להסדיר בחינה מגדרית של תקציבי המדינה לרבות ביחס לחוק תקציב שנתי ותקציבי הרשויות המקומיות וזאת כדי להגביר את השוויון בין נשים וגברים ולהבטיח חלוקה הוגנת ונכונה של המשאבים. כמו כן, החלת בחינה מגדרית תגביר את שקיפות התקציב והכנתו ובכך תתרום לחיזוק הדמוקרטיה.

בסעיף 2 מוצע להגדיר בחינה מגדרית כבחינת הרבדים השונים והמשמעויות הנלוות של סעיפי התקציב (לרבות תחומי הפעולה ותכניות) לחייהם של נשים וגברים על מנת לאתר פערים בחלוקת הקצאות. בנוסף מוצע להגדיר תזכיר מגדרי נלווה כתזכיר שבו תהיה התייחסות לבחינה המגדרית של כל אחד מסעיפי התקציב.

בסעיף 3 מוצע לקבוע כי הממונה על התקציב במשרד ממשלתי או ברשות מקומית יבצע בחינה מגדרית במסגרת הכנת חוק תקציב שנתי או תקציבי הרשויות המקומיות וממצאי בחינה מגדרית זו יפורטו בתזכיר מגדרי נלווה שיובא לאישור יחד עם הצעת התקציב.

בסעיף 4 מוצע לקבוע גם ביחס להצעות חוק וחקיקת משנה, וכן העברות תקציביות, החלטות ממשלה, פרויקטים ופעילות במשרדי הממשלה או ברשויות המקומיות, שיש להם ביטוי תקציבי שהן ילוו בתזכיר מגדרי נלווה. סעיפים 3 ו-4 להצעת החוק הם סעיפים מרכזיים בהצעה ומטרתם אינה לבחון את ההשפעות המגדריות של סעיפים שנדמה שיש להם השפעה מגדרית, אלא קודם לנתח את הסעיף, וכתוצאה מהניתוח לדלות מתוכו את ההשפעה המגדרית שהוא טומן בחובו.

בסעיף 5 מוצע לקבוע כי שר האוצר, בהתייעצות עם הרשות לקידום מעמד האישה, יקבע כללים בדבר בחינה מגדרית של תקציב המדינה, אשר יפורסמו באתר האינטרנט של משרד האוצר עד ליום 1 בפברואר של כל שנת כספים. מוצע לקבוע אותה הסמכה גם לעניין שר הפנים ביחס לתקציבי הרשויות המקומיות. בסעיף 6 מוצע לקבוע כי שר האוצר ממונה על ביצועו של חוק זה, והוא רשאי להתקין תקנות לביצועו, לרבות לעניין עריכת התזכיר המגדרי הנלווה וכן קביעת גופים ציבוריים נוספים שיחויבו בבחינה מגדרית בהתאם להוראות החוק המוצע.

בסעיף 7 מוצע לקבוע כי החוק המוצע ייכנס לתוקף 30 ימים מיום פרסומו.

בסעיף 8 מוצע לקבוע כי תקנות ראשונות לפי סעיף 5 לחוק המוצע יותקנו בתוך 60 ימים מיום פרסומו של החוק – וזאת כדי שבסמוך למועד כניסתו של החוק לתוקף ניתן יהיה לעשות שימוש בתזכיר מגדרי נלווה בהתאם להוראות החוק.

הצעות חוק דומות בעיקרן הונחו על שולחן הכנסת התשע-עשרה ועל שולחן הכנסת העשרים על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי וקבוצת חברי הכנסת (פ/19/2677 ; פ/20/2037).

הצעות חוק זהות הונחו על שולחן הכנסת העשרים ושתיים ועל שולחן הכנסת העשרים ושלוש ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/22/1198 ; פ/23/471), על שולחן הכנסת העשרים וארבע על ידי חברת הכנסת מרב מיכאלי (פ/24/1279), על ידי חברת הכנסת עאידה תומא סלימאן (פ/24/2369) ועל ידי חברת הכנסת גבי לסקי וקבוצת חברי הכנסת (פ/24/2762) ועל שולחן הכנסת העשרים וחמש על ידי חברת הכנסת עאידה תומא סלימאן וקבוצת חברי הכנסת (פ/25/778) ועל ידי חברת הכנסת נעמה לזימי (פ/25/779).

הצעת החוק זהה לפ/25/779 ולפיכך לא נבדקה מחדש על ידי הלשכה המשפטית של הכנסת.

הוגשה ליו"ר הכנסת והסגנים

והונחה על שולחן הכנסת ביום

כ' בטבת התשפ"ה (20.01.2025)